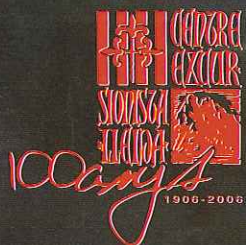

AIRBES'TIA

LA REVISTA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA - IV ÈPOCA - NOVEMBRE-DESEMBRE 2010 - Núm. 103
Subscripció anual: 20 € / Preu exemplar: 4 €

mobles

e

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Carrer Acadèmia, 42

25002 LLEIDA

Tel.: 973 26 20 60 - 973 26 26 49

Fax: 973 26 52 40

arbones@toldosarbones.com

TOLDOS ARBONÉS

www.pageseditors.cat

Pagès editors

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
Tel. 973 23 66 11 - Fax 973 24 07 95

<p>Poesies de Màrius Torres a cura de Margarida Prats</p>	<p>Les més invisibles Dones africanes a Catalunya Sara Vilà</p>	<p>Un advocat que parla clar El món de la justícia, com jo l'he vist Joan Argilés</p>	<p>El cicló de 1492 Colom descobreix Manhattan Joan Cortada</p>	<p>Elogi de la futilitat Una mica de res i de tot Roger Leonard Torres</p>	<p>El sanatori de l'ànima Una teràpia poètica amb Màrius Torres Paco Grande</p>
--	--	--	--	---	--

ARESTA 108
NOVEMBRE-DESEMBRE 2010
2
TEMA DE PORTADA
PARLEM DE VOLCANS (I)
Manel Cortès

6
CAIAC
A FINALS DE SETEMBRE
M. José i Rosalía

8
ALPINISME
ASCENSIÓ AL PIC ALETSCHHORN
Rosa Salas

11
ARTICLE
D'AQUÍ A 100 ANYS...
Joan Ramon Segura

12
APUNTS I COMUNICACIONS
Equip Aresta

15
ITINERARIS EXCURSIONISTES
ITINERARI EXCURSIONISTA NÚM.
106: LA SERRA DE MARBOLENYA I
LA ZONA VOLCÀNICA D'OTLOT
Manel Cortès

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé. DISSENY GRÀFIC: Josep Herrándiz, EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973 24 23 29. Fax: 973 23 44 97. E-mail: cel@cel.cat INTERNET: http://www.cel.cat IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabiliza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 20 euros. Preu del número: 4 euros. Impres en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor.

COL-LABOREN:

Al Centre s'hi fan obres... el local del carrer Comerç, inaugurat l'any 1996 sota la presidència d'en Agustí Ardiaca, acompanyat per tot un seguit de representants polítics i també per l'alpinista lleidatana Araceli Segarra, sembla que ja s'havia quedat una mica obsolet, o potser no responia prou bé a les necessitats funcionals que se li demanaven.

S'ha donat un tractament diferent als espais, d'acord amb aquestes necessitats, aplicant uns criteris ben lluny de l'exotisme però ben a prop del sentit comú. Com a conseqüència, s'ha arribat a un resultat discret, modest, sense pretensions, però molt agradable i acollidor, perquè tots els socis/sòcies ens hi puguem retrobar amb aquell grau d'integració, fruit de les coses fetes amb cura i amb amor.

És clar que tot això no es fa sol. Cal que darrere d'un projecte hi hagi gent valenta per tirar-lo endavant... per transformar-lo en realitat... per donar-li vida. I d'això se n'han cuidat uns companys/socis que, de manera individualitzada, han aconseguit un resultat de conjunt eficaç i molt bonic.

Molts cops hem sentit a dir que entre tots ho farem tot, i es tendeix a fer la mitjana de masses. Mentre que l'un es menja dos pollastres i l'altre no se'n menja cap, la mitjana és d'un per barba. I no s'hi val, ja m'enteneu!

En aquest cas, doncs, no voldríem fer pas la mitjana de masses, sinó felicitar en exclusiva a tots aquells que han contribuït en la millora del nostre Centre, i d'una manera molt especial a qui de manera altruista, i/o voluntària i/o desinteressada hi ha abocat moltes de les seves hores perquè totes i tots ens puguem sentir al Centre com a casa.

Gràcies!

Dolors Llordés

Parlem de volcans (I)

El Fuji-yama, al Japó, un típic exemple d'estratovolcà

A l'editorial del número 105 de l'*Aresta*, la Dolors Llordés comentà, amb l'amenitat a què ens té acostumats, l'erupció, la passada primavera, del volcà Eyjafjallajökull i la incidència que (malgrat la relativa modèstia del fenomen) va tenir, trastocant el transport aeri a bona part d'Europa. Però el tema potser convida a entrar-hi una mica més a fons. No per explicar què és un volcà, que tothom ho sap, però sí per dir-ne algunes coses potser no tan conegudes.

Volcans i muntanyisme. Els volcans són interessants per a nosaltres des d'un altre punt de vista. Com a excursionistes pujadors de muntanyes, sabem que molts dels cims més notables de la Terra són volcans, alguns actius i altres, la majoria, inactius. Són molts els volcans que els membres del Centre han ascendit. Esmentant-ne només alguns, recordem el Cotopaxi i el Chimborazo, a l'Amèrica del Sud; el Popocatepelt i l'Orizaba, a Mèxic; el McKinley o Denali, a Alaska; el Kenya i el Kilimandjaro, a l'Àfrica; el Piton de la Fournaise a l'illa de la Reunió, l'Elbrús al Caucas, i l'Etna a Sicília, aquests dos en els darrers mesos. Altres cims ascendits, que no són realment volcans, tenen també un origen volcànic, com el Midi d'Aussau als nostres Pirineus, que és el nucli intern o xemeneia d'un antic volcà, el con exterior del qual ha estat destruït per l'erosió, fa molts milions d'anys.

El nombre de volcans actius o que ho han estat en temps històrics és de més de vuit-cents en tot el món. Per sort, no tots entren en erupció al mateix temps, és clar, però sempre n'hi ha uns quants en activitat, i altres en activitat que podríem definir com atenuada, emetent fumaroles.

Els volcans s'escampen al llarg i a l'ample del nostre planeta. Destaca el *Cinturó de Foc* que voreja l'oceà Pacífic, on es concentren 3/4 del total, tant al llarg de la costa americana (Andes, Rocalloses, Alaska, illes Aleutienes) com de l'asiàtica (Kamtxatka, el Japó, illes de la Sonda, fins a Nova Zelanda i l'Antàrtida). N'hi ha enmig de l'oceà Pacífic (Hawaii, illes Tonga, illa de Pasqua i moltes més), a l'Índic (la Reunió), a l'Atlàntic (illes Canàries, Madeira, Açores, Tristan da Cunha, etc.) i al Mediterrani (Sicília, les illes Eòlies i l'arxipèlag grec de les Cíclades).

Classes de volcans: hi ha diferents maneres de classificar els volcans. Segons la natura de l'erupció, tenim quatre tipus bàsics: El *Hawaià*, en què la lava és molt fluida i s'escola avall pràcticament sense violència. N'és l'exemple típic el Kilawea, a Hawaii. L'*Estrombolià*, que rep el nom del volcà de l'illa de Stromboli, de lava moderadament fluida i amb gasos abundants que projecten a l'espai esquixos de lava que se solidifiquen en caure formant els lapil·li (partícules de pocs mil·límetres o centímetres) i les *bombes* volcàniques. El *Vulcanià*, que rep el nom del Vulcano, a l'illa del mateix nom. La lava, molt viscosa, se solidifica en part al mateix cràter per formar una crosta sòlida que és destruïda per les successives emissions, i convertida en fines partícules que originen núvols de cendra. El Vesubi i l'Etna

són d'aquest tipus, encara que també han tingut episodis estromboliàns. Finalment, el *Peleà*, del qual n'és exemple la Montagne Pelée a l'illa de la Martinica, es caracteritza

per una lava tan viscosa que se solidifica dins la mateixa xemeneia del volcà, formant un tap, fins que la pressió dels gasos dona lloc a una formidable explosió. Els gasos a elevada temperatura i els productes sòlids polvoritzats per l'explosió, originen *núvols ardents* que destrueixen tot el que troben al seu pas.

Basant-nos en l'estructura de l'edifici volcànic, podem distingir: els *Estratovolcans (o volcans compostos)* que tenen forma cònica i gran alçària, formats de capes superposades de lava endurida, lapil·li i cendres. El seu típic perfil cònic és el que popularment s'associa amb un volcà. En aquest tipus alternen èpoques d'inactivitat (de vegades molt llargues) amb períodes d'erupcions, sovint molt violentes. En són exemples el Teide i el mont Fuji. Els *Escuts volcànics (shield volcanoes)* tenen els vessants suaus, poc pendents i de gran extensió, formats per emissions de lava de baixa viscositat: ho és el Mauna Loa, a Hawaii, i alguns volcans d'Islàndia. Però l'exemple millor d'aquest tipus no és a la Terra, sinó al planeta Mart: l'Olympus Mons, colossal escut volcànic de 25 km d'alçària i prop de 600 km de diàmetre. Finalment cal esmentar els volcans *Freatomagmàtics*, en els quals té un paper essencial l'aigua infiltrada a les profunditats. Les seves erupcions són explosives, extremadament violentes i de conseqüències catastròfiques. N'és exemple el Krakatoa (1883) i també el molt més modest volcà de Santa Margarida, a la zona d'Olot.

Mesura de les erupcions: no tots els episodis erupctius són d'intensitat comparable, és clar. Entre la modesta de l'Eyjafjallajökull i les cataclísmiques del Tambora o el Krakatoa, hi ha un amplitudíssim

Volcà Etna

ventall. Per mesurar les erupcions es fa ús del **VEI (Volcanic Explosive Index)** que és una escala que va del 0 cap amunt. En períodes històrics no n'hi ha hagut cap de grau 8, però en passats temps geològics sí que en va haver que arribaren al grau 9 i potser més encara, atès el gruix dels dipòsits d'ejeccions. Com l'escala de Richter, que mesura la intensitat dels terratrèmols, l'escala VEI és logarítmica, i cada increment d'una unitat de l'escala suposa un factor de x10 en la intensitat del fenomen. Així, una erupció amb un VEI = 4 (com la recent de l'Eyjafjallajökull) és deu vegades inferior a una de VEI = 5 (Mount Saint Helens) i cent vegades inferior a una de VEI = 6 (Pinatubo). Per definició, una erupció de VEI = 4 llença a l'espai un volum de 100 milions de m³ de materials (lava, lapil·li, cendres). En una de VEI = 5, el volum de materials ejectats arriba a 1 km³, i en una de grau 7 a 100 km³.

Els volcans i el clima. Una erupció expulsa, a més de lava, bombes volcàniques i lapil·li, grans quantitats de gasos i vapors (CO₂, SO₂, H₂O, etc.) i de cendres. Aquestes, en forma de pols impalpable, constitueixen aerosols que poden quedar en suspensió a l'atmosfera molt de temps, fins i tot anys. La presència d'aquests aerosols dificulta la penetració de la radiació solar a la superfície de la Terra, i fa baixar la temperatura global del planeta. El fenomen s'ha pogut estudiar amb gran precisió durant l'erupció del Pinatubo (1991), però abans ja se'n coneixien els efectes, molt sensibles a les cataclísmiques erupcions del Tambora (1815) i del Krakatoa (1883). Reculant enrere, trobem que la gran erupció del Kuwae (illa de Tonga, 1452) podia haver incidit

Volcà Santa Margarida, zona d'Olot

Volcà Stromboli

en el començament de la Petita Edat del Gel, i també la del Huaynaputina (Perú, 1600) que coincidí amb el màxim refredament d'aquesta mini-glaciació. Això pensen alguns experts, com el climatòleg Chris E. Forest, del Massachusetts Institute of Technology, que diu: "L'any sense estiu del 1816, es correspon amb la catastròfica erupció del Tambora, el 1815, que va escampar a l'atmosfera centenars de milions de tones de pols, eficaç reflector de la radiació solar." El també climatòleg Michael Mann (Penn State University) afirma: "La Petita Edad del Gel pot explicar-se com a efecte de la combinació d'una intensa activitat volcànica i una minva de la radiació solar." De fet, les grans erupcions de passades èpoques geològiques poden explicar, almenys en part, els canvis erràtics del clima molt millor que alguns fenòmens astronòmics (sempre molt més regulars) als quals s'han volgut atribuir. En parlar de les erupcions més grans de què es té notícia, tornarem sobre el tema.

Mortalitat deguda als volcans. Des de l'inici dels temps històrics fins als nostres dies, es calcula que unes 600.000 persones han mort a causa d'erupcions volcàniques, de manera directa (soterrats per les cendres, cremats per la lava o els núvols ardents i asfixiats pels gasos tòxics) o indirecta (tsunamis, inundacions per la fusió de glaceres o per desviació del curs d'algun riu) i també per les alteracions climàtiques degudes a les més grans erupcions. En temps històrics, l'erupció més mortífera que es coneix ha estat la del Tambora amb 82.000 víctimes, seguida de les del Laki (39.000) i el Krakatoa (36.000). La mortalitat no sempre és proporcional a la violència de l'erupció, pot dependre d'altres causes. L'erupció de la Montagne Pelée (1902), no gaire intensa (VEI = 4) causà 30.000 víctimes pels *núvols ardents*, que

van baixar de la muntanya a gran velocitat sense donar temps a fugir-ne. La més modesta del Nevado del Ruiz (VEI = 3, amb 25.000 víctimes) fou mortífera per la fosa de la neu i la inundació de fang que soterrà la població d'Armero. En temps prehistòrics, l'erupció del Toba, a Sumatra (VEI >8) fa uns 78.000 anys, degué aniquilar tota la vida en una zona d'enorme extensió.

La cèlebre erupció del Vesubi, a l'any 79 dC, causà un nombre no ben conegut de víctimes mortals, que s'estima entre 3.500 i 5.000. Val a dir que avui dia hi ha més mitjans de defensa contra els volcans, especialment als països avançats, pel que fa a la prevenció i els mitjans d'evacuació. L'erupció del Saint Helens (1980) arribà a un VEI = 5, i tanmateix se saldà amb només 57 víctimes. La del Pinatubo (1991), molt més violenta (VEI = 6), causà 800 morts i, això sí, milers de desplaçats. La comparació amb els milers de víctimes d'un o dos segles enrere, mostra que estem en millors condicions que els nostres avantpassats, malgrat els sempre terribles efectes de les erupcions volcàniques. En general, la mortalitat deguda a l'activitat volcànica és molt inferior a la causada pels terratrèmols.¹

Els volcans de casa nostra

A la Península Ibèrica hi ha diverses zones volcàniques. La d'origen més antic és a prop del cap de Gata (Almeria), datada entre 8 i 13 milions d'anys enrere i actualment molt gastada per l'ero-

1. Referent a la mortalitat causada pels terratrèmols, recordem, a tall d'exemple, i només en l'espai d'un segle, el sisme de Kangsu (Xina, 1920) amb 235.000 víctimes; el de Kwanto (el Japó, 1923) amb 143.000; el de Tangshan (Xina, 1976) amb 242.000, i el tsunami d'Indonèsia (2004) que superà les 230.000. I no són pas tots, ni de bon tros.

sió. Segueix la de Camp de Calatrava (Ciudad Real), antiga entre 2 i 8 milions d'anys, que compta amb unes 240 estructures volcàniques, bàsicament de dos tipus: petits cons originats per erupcions estrombolianes, en els quals rarament s'endevina el cràter, i grans depressions circulars, anomenades *maars*, causades per episodis explosius freatomagmàtics, de les quals és bon exemple La Posadilla. Una tercera zona és a l'àrea de Cofrents, al País Valencià de parla castellana, on s'alça el volcà Cerro de Agrás. Volcànics són també els illots Columbrets, enfront de Castelló, on l'Illa Grossa, semicircular, mostra clarament ser la resta d'un cràter.

A Catalunya hi ha tres zones volcàniques: una és al Baix Empordà, molt antiga i actualment desmantellada per l'erosió. Una altra, al Gironès i la Selva, inclou la Closa de Sant Dalmai, un *maar* o estructura circular de 1.200 m de diàmetre amb un con estrombolià al centre. És l'edifici volcànic de més amplitud del nostre país, originat per successius processos freatomagmàtics i estrombolians. Actualment, però, està molt erosionat, i és més visible des de l'aire que no pas de terra mateix. La zona més ben conservada de totes, força coneguda de molts de nosaltres, és als voltants d'Olot. Compta amb prop de 40 edificis volcànics, quasi sempre dissimulats per una vegetació ubèrrima. Alguns tenen el cràter ben conservat (Montsacopa, Santa Margarida, can Tià, Puigastrol, el Traiter i altres) però la majoria el tenen esvorellat, en forma de ferradura. Comparats amb els grans aparells volcànics de què parlarem més endavant, són modestos. En bona part són *estratovolcans* (el Croscat n'és el millor exemple) i les seves erupcions, generalment de tipus *estrombolià*, s'han produït a partir d'una època iniciada 350.000 anys enrere, amb llargs intervals de milers d'anys d'inactivitat. La darrera erupció datada és la de l'esmentat Croscat, fa uns 11.000 anys, en una època en què la zona ja era poblada per l'home prehistòric, com ho prova el fet d'haver-se trobat estris primitius

sepultats pels darrers dipòsits piroclàstics. Altres volcans han tingut episodis de tipus *freatomagmàtic* o explosiu, com el de Santa Margarida. És difícil estimar la importància de les erupcions, però n'hi hagué algunes de considerables, com les que originaren l'espectacular colada basàltica de Castellfolit de la Roca.

És incorrecte definir com a extingits o apagats els volcans d'Olot (i, en general, qualsevol altre volcà). Ja hem dit que des de les darreres erupcions han passat 10 o 11 mil·lenis, però també que entre uns i altres períodes d'activitat s'han succeït llargues èpoques de calma, igualment de milers d'anys. Hem de dir que els volcans estan inactius, però no pas extingits.

De fet, si bé no es tracta d'activitat volcànica pròpiament dita, sí que hi està directament relacionada l'activitat sísmica que la zona d'Olot ha experimentat fins a temps relativament actuals: recordem, si més no, els terratrèmols dels anys 1427, 1428, 1580, 1798, 1852, 1887, 1902, 1903 i 1906, entre els quals el de 1428 assolí el grau X de l'escala de Mercalli, indicador d'un fenomen altament destructiu, equivalent a 7,3 de l'escala de Richter. (A tall d'exemple, el cèlebre terratrèmol de San Francisco de l'any 1906 va arribar a 7,7 o 7,9.) A conseqüència del terratrèmol de 1428, la ciutat d'Olot i altres poblacions properes van ser totalment enderrocades i fins i tot a Ripoll i Puigcerdà hi hagué greus destrosses. Segons testimonis escrits de l'època, s'obrien esquerdes gitant flames i emanacions tòxiques, que van matar els homes i animals que s'hi apropaven. Així ho descriví Pere Marcet, testimoni ocular: "Sortiren boques de foc en un lloc que en diuen Lloret Salvatge, e llençaven fetor, e morien aucells si volaven damunt de dites boques, e moriren homes, e feren molt mal los terratrèmols, que enderrocaren muntanyes e secaren lo riu..."

Continuarà...

Manel Cortès

A finals de setembre

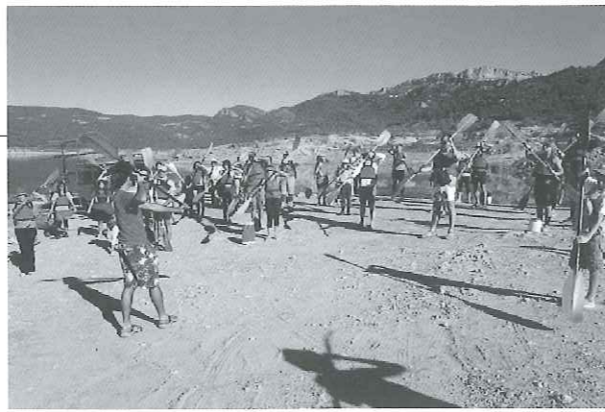

A finals de setembre, vàrem organitzar una sortida amb caiac al Congost de Mont-rebei intentant adaptar-nos al calendari de la gent, que ja acabava les seves activitats estiuenques.

Dit i fet, ens vàrem reunir quaranta-tres persones, hi havia cabuda per a petits i grans.

A les 8 h del matí vam sortir de Barris Nord on la M. José havia passat llista acuradament, ens vam repartir als cotxes i seguidament ens vam trobar tots a la pastisseria d'Àger.

Cafè va, cafè ve, ara un panadó, ara un trosset de coca... Estàvem tots amb una bona conversa i... aleshores la Rosalia se n'adona: Carai! On és la gent?... Doncs, ja havien marxat tots cap a l'embarcador de Corçà .....Ostres!! Sí que tenen pressa aquesta gent.

Bé, tots ja som a l'embassament de Canyelles i eren tantes les ganes de començar a remar, que el pobre Joel de l'empresa dels caiacs, que li hauria agradat tenir-ho tot preparat, el vam enxampar en plena organització del material.

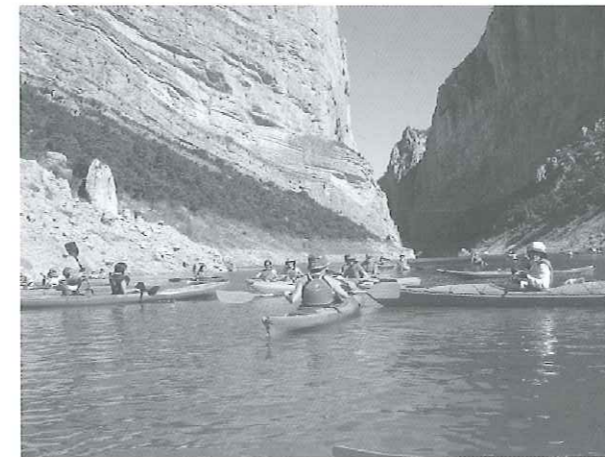
Mentre, tots els cotxes amb els maleters oberts i la gent equipant-se amb la roba adequada per l'aigua.

Bé, ja ha arribat l'hora, el Joel ens fa una mini-classe pràctica de conducció de caiacs.

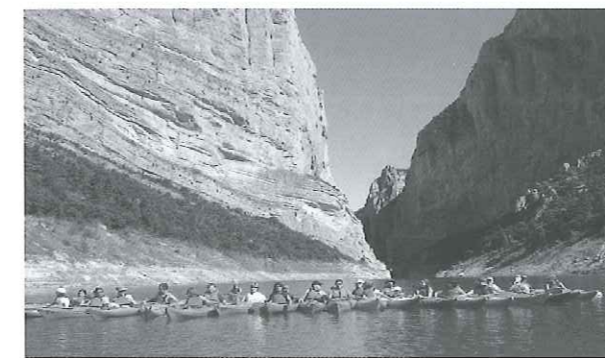
Anem sortint un per un, al voltant de trenta caiacs, la majoria d'una plaça i altres de dues.

A mesura que els caiacs s'anaven endinsant al color blau-verd de l'aigua, la seva monotonia s'anava trencant amb el contrast dels colors vius i llampants: groc, verd, vermell...

Tothom amb ganes de començar a remar donaven tombs al voltant de l'embassament. Alguns més impacients i atrevits ja es van allunyar més.

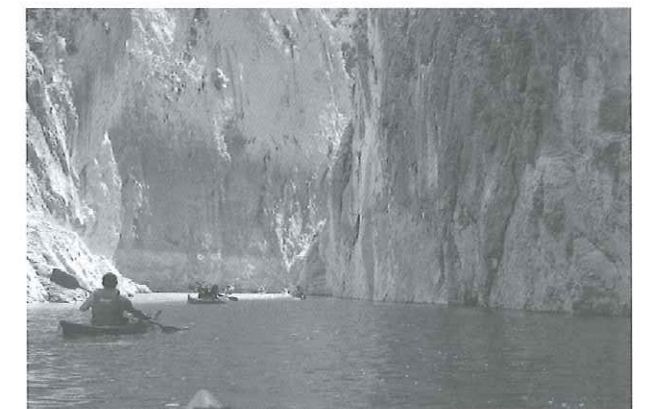
Ara tots alhora anem conduint els caiacs i ens anem endinsant al Congost de Mont-rebei on el paisatge comença a ser més espectacular i estret. Congost situat a la serralada del Montsec, considerat l'únic congost verge de Catalunya, amb espectaculars parets de 500 metres d'altura amb una amplada no superior als 25 metres, parets que són l'hàbitat de dos *estranyes* i ben diferents formes de vida, el trencalòs i l'escalador. Anem gaudint dels paratges que em recorden les antigues pel·lícules del far-west i ens inviten a remar en silenci, escoltant el soroll de l'aigua, el vent i contemplar la seva fauna i flora... El majestu-

ós vol dels voltors ens embadaleix uns minuts. Arriba l'hora de la foto de grup, un caiac que es mou cap aquí, un altre cap allà, ens aguantem tots en cadena, ara una foto, ara una altra... i al final ho vàrem aconseguir. Visca!

Una miqueta més d'esforç i arriba l'hora de dinar.

Una tarda tranquil·la, però a mesura que avançàvem, un molest aire ens dificultava la tornada, amb la llarga distància que sense adonar-nos-en havíem recorregut des del matí, semblava que

no acabàvem d'arribar mai. Buff! Ja veiem l'embarcador, en arribar ens envaïa un sentiment d'alegria i satisfacció com si s'hagués tractat d'aconseguir una gesta.

Bé! Va ser un dia de trobada, de conèixer i de gaudir entre tots d'un dia de lleure i viure un paratge natural de la nostra terra.

M. José i Rosalia

Ascensió al pic Aletschhorn (4.195 m, Alps suïssos, regió de l'Oberland) en travessa, 21 a 23 de juliol

Aquest pic és un quatre mil que té l'encant d'ésser poc freqüentat, així com tota la zona que l'envolta. No lluny d'allí es troben els molt més coneguts i concorreguts Mönch i Jungfrau. Però a l'Aletschhorn els que de veritat viuen la muntanya hi trobaran la pau i la connexió amb la natura.

Aquesta travessa consisteix en pujar el cim per la seva cresta nord-est accedint-hi des de la vall del Mittelaletschgletcher i el refugi lliure Mittelaletschbiwak i descendir per la seva cara sud-est i la gelera Oberaletschgletcher. Es fa nit al refugi guardat Oberaletschütte.

Per això ens apropem amb cotxe remuntant la vall del riu Roine passant per Brig en direcció al coll del Furka, fins al poble de Betten, on prendrem un telefèric que es troba a la sortida del poble i amb el qual pugem al petit poble de Bettmeralp (cota 1.884). Des d'aquí ens dirigim per un camí indicat fins al llac Bettmersee, i des d'aquí per un altre camí també indicat fins a Biel, que és una mena de coll. Des de Biel hem de proseguir per un camí que flanqueja per sobre la riba esquerra de la Grosse Aletschgletscher fins a la cota 2.348,6 m, que està senyalitzat sobre el terreny amb una piona, i aquí hem de descendir

cap a la gelera, seguint alguna fita per terreny caòtic. Travessem aquest mar de gel —el Grosse Aletschgletscher és la gelera més gran dels Alps, amb 23 km de longitud, 120 km quadrats de superfície i una profunditat que va de 115 a 900 m—, fent ziga-zagues per esquivar les esquerdes, mentre gaudim de l'espectacle de belles formacions de gel.

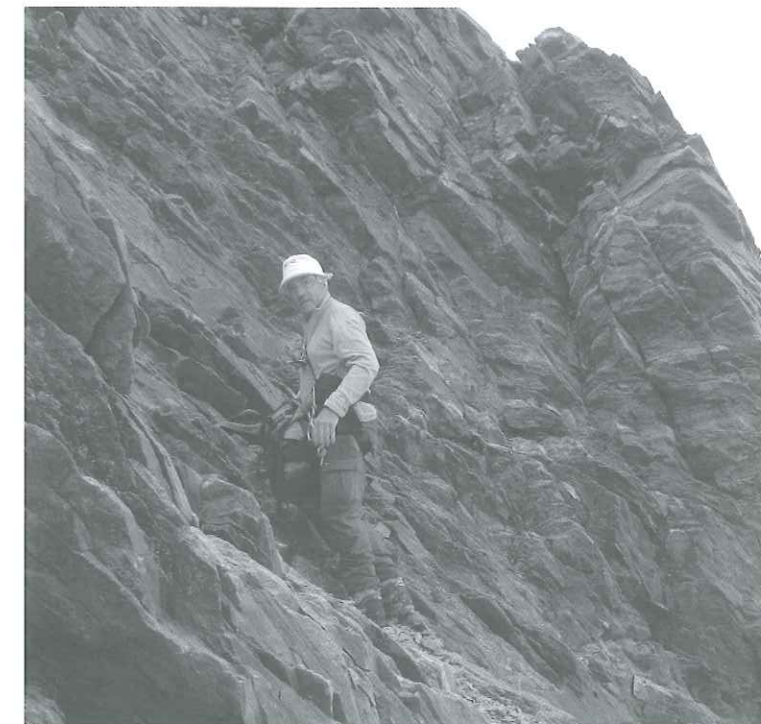
A l'altre cantó de la glacera accedim a la vall del Mittelaletschgletcher. Al peu de la vall, ens hem de situar a la riba esquerra, on trobarem un sender que discorre primer per la morrena i més amunt pel glaç del mig de la gelera. Aproximadament a 2.700 m d'alçada hem de girar a la dreta, sortir del gel i accedir per terreny descompost a la roca, on retrobem el sender. El refugi Mittelaletschbiwak es troba a 3.013 m d'alçada, està equipat amb flassades però no amb cuina ni estris per cuinar. Pel que fa a la resta, és acollidor i cuidat. Allí coincidim amb dos cordials bascs.

L'endemà, des del refugi hem d'anar a assolir primer el coll de l'Aletschjoch (3.629 m), fent un trajecte que dibuixa un arc de dreta a esquerra. Comencem partint del refugi en direcció nord-

oest, primer per roca seguint unes fites, més endavant ens situem a la gelera, ascendim per la dreta per evitar les esquerdes del mig. Nosaltres ens vam trobar gel en aquest costat; malgrat això era més fiable pujar per aquí per tal d'evitar les esquerdes.

Al coll, boniques vistes, i continuem per l'esquerra per una estreta aresta de neu amb cornisa. Seguim per la cresta, passant pel punt 3.718 m, on desemboca l'aresta Hasler, una altra via d'ascensió que compta amb passos de II i III grau, i arribem a un plateau de neu que creuarem fins arribar a un punt en què el pendent es torna fortament empinat i hi ha una esquerra en el lloc on el terreny canvia d'inclinació. Aquest pendent no és gaire llarg, però sí que és bastant dret i té gel davall d'uns cm de neu, per la qual cosa vam haver d'utilitzar dos piolets; aquest va ser un d'aquells moments en què t'alegres immensament d'haver decidit carregar el pes d'un consistent piolet de gel. També ens va venir molt bé aquest piolet després a la baixada, per desgrimir el final d'una gelera que finalitzava de forma abrupta en un pendent fort i gelat.

En acabar aquell tram s'arriba a un lloc que seguim cap a la dreta. Baixem una mica i girem cap a l'esquerra, travessant un replà per assolir una cresta de roca i neu que ens duu fins al cim. Aquí trobem els bascs que ja baixen i ens alerten de la poca visibilitat que hi ha al cim, per la qual cosa ens pregunten si continuem decidits a fer la travessa. Nosaltres els diem que depèn de les condicions que ens trobem quan estiguem dalt del cim, que no descartem baixar per on hem pujat per la nostra seguretat. Amb gran il·lúsió arribem dalt del cim, i mentre ens fem unes fotos i mengem, s'esvaeix la boira del cantó de la cara sud-oest per on hem de baixar. Fantàstic...! I apareix davant nostre la llarga aresta de roca i les estacades que hi han col·locades per baixar en ràpel si fa falta. Aquestes estacades també venen molt bé per orientar-se, ja que aquest vessant és un territori rocós i caòtic on fàcilment un es pot desorientar. A més a més es un terreny en fort

pendent i descompost, així que quan portem uns metres baixats, optem per passar la corda per les estacades i despenjar-nos, per a més rapidesa i seguretat.

Quan s'acaben les estacades continua havent-hi fites fins que arribem a la glacera, la qual passem anant primer cap a l'esquerra i després més avall girem a la dreta, seguint unes antigues traces que coincideixen amb les referències que tenim. A la gelera hem d'esquivar amb molta cura un cert nombre d'esquerdes, i el final de la gelera es presenta abrupte, gelat i en fort pendent, la qual cosa ens exigeix colpejar fort amb els grampons i els dos piolets, amb gran concentració i inversió d'energia, i, com sol passar amb els passos més difícils, també són aquests els que ens proporcionen més sabor i bones sensacions. Una observació sobre el material: dur un piolet de

gel aquí va fer que gaudíssim de les dificultats, d'altra manera probablement hauria estat més un patiment que una altra cosa. Així doncs, val la pena carregar aquest material.

A partir d'aquí encara resta un llarg descens per roca, ara ja simplement caminant, i després uns tres km pel llit de la gelera Oberaletschgletscher. Aquí la ruta més senzilla i rendible és seguir els pals blaus de senyalització que ens porten fins al peu de les escales del refugi.

El refugi Oberaletschütte (2.640 m) es troba sobre la roca en fort desnivell respecte de la glacera, a causa la disminució del gruix d'aquesta durant l'últim segle, per la qual cosa haurem de pujar per unes escales metàl·liques de mà ancorades a la paret. Quan ens trobem al peu de les escales comencen a caure gotes i s'apropa una tempesta; girem els piolets a la motxilla posant les puntes mirant avall i pugem tan de pressa com podem —això ha estat la cirereta del pastís després d'aquesta llarga travessa— perquè no ens agafi de ple la tempesta. Encara així arribem xops al refugi. Però és clar, estem contents. Ha estat una travessa potent i estem baldats. La nostra ressenya marcava 5-6 hores de pujada i 7-8 de baixada. Nosaltres l'hem fet en un total de 14 hores. La baixada és realment dura, ja que hi ha tant un important desnivell com una considerable distància, i treballosa roca descomposta al principi, molta estona de caminar sobre blocs, gelera trencada, desgrimpada en gel al final d'aquesta última. Si l'objectiu és senzillament fer el cim, us recomano la via de l'aresta nord-est i fer nit al refugi Mittelaletschbiwak, ja

que és molt més estètica que la de l'aresta sud-oest, l'itinerari va més per la neu, mentre que el segon discorre per una llarga aresta de roca. Però encara que la travessa és molt dura per la seva llargada i perquè la baixada és una mica empipadora, us la recomano per la varietat del territori, la satisfacció d'una gran travessa i la interessant desgrimpada en un salvatge territori gelat.

L'endemà ens resta el retorn des del refugi a l'estació de telefèric de Belalp, 4 h 30 min per un camí que es va construir fa només cinc anys, gràcies al qual no cal baixar a la glacera, flanqueja la muntanya al llarg de la vall i és molt més còmode que el que va per baix. De Belalp baixem a Blatten amb el telefèric, després amb autobús a Brig i des d'aquí amb tren tornem a l'estació de Betten, d'on havíem sortit.

A la nit al càmping, una ampolla de cava va caient, expressió de la nostra alegria per haver pogut assolir aquesta travessa que feia temps que ens atreia, i per tot el que ens hem esforçat i hem gaudit.

Que tingueu belles excursions i les gaudiu plenament.

Vam realitzar aquesta activitat l'amic Francesc Andreu de la Unió Excursionista d'Anoia i jo mateixa.

Bibliografia:

Cuatromiles de los Alpes por vías normales, Richard Goedeke, editorial Desnivel.

Text i fotos: Rosa Salas

D'aquí a 100 anys...

D'aquí a 100 anys, la gent continuarà anant a la muntanya? Aquesta ha estat una de les preguntes que he barrinat durant l'estiu. Poca feina —em direu— però és el que té les vacances i ésser president de la nostra entitat.

La veritat és que no tinc possibilitats de respondre encertadament la qüestió davant de variables com el canvi climàtic, l'explosió demogràfica, el complex tema de l'energia, la globalitat en el món... Doncs em direu que no calia albardes per tan lleuger viatge, o el que és el mateix, no calia trencar-me el senderi per tant poca cosa. Però m'ha semblat interessant mirar la tendència dels darrers temps i pensar que les coses continuaran amb la mateixa línia que ho està fent actualment.

Fa quasi quaranta anys, quan vaig començar a anar a la muntanya, quan ens creuàvem amb algú pel sender que baixava de la Renclusa, posem per cas, sempre ens aturàvem i ens posàvem a parlar d'on veníem, d'on anàvem. Actualment és impensable parar la munió d'excursionistes que pugem i baixem de la minsa gelera de l'Aneto. Indubtablement avui en dia hi ha molta, moltíssima, més gent que va a la muntanya. Hi ha personal pertot arreu. Només se salven aquells petits racons perduts en els mapes que a mi personalment m'agrada tant descobrir i que cada cop em costa més de trobar.

Els empresaris ho saben segurament millor que jo i es dediquen a obrir botigues, a fer tendències de roba de moda de muntanya, a idear noves modalitats, a crear empreses d'aventura...

Seguint aquesta reflexió podríem opinar que el nombre de persones que anirà a la muntanya continuarà augmentant.

I ara ve la segona pregunta ximple de l'estiu: ¿Les entitats esportives actuals estan preparades per als nous temps? I aquí ja no sé respondre —tampoc ho sabia en la primera de les preguntes— però pensar la resposta m'ajuda a reflexionar una mica.

Les relacions socials estan canviant. Segurament aquell Centre ple de companys i companyes dels divendres al vespre ja no tornarà perquè correspon

a una altra època. Encara que aquesta és una visió bucòlica del Centre, tampoc sempre ha estat real. La nostra sala no sempre havia estat bulliciosa. I penseu que escriure això em dol molt com a soci que sempre he volgut venir a fer petar la xerrada i hem buscat que el nou local tingui les millors prestacions perquè els socis/es es trobin el màxim de confortables a la renovada seu social.

Caldrà buscar noves formes de posar en contacte els socis i les sòcies perquè les activitats a la natura siguin col·lectives i no de grups tancats. Aquest és el nostre gran repte. Hem de mirar com s'ho fa una entitat excursionista del segle XXI per donar cobertura de serveis als seus associats. Hem de saber arribar als socis/es a través de les noves tecnologies: web, correu electrònic, Facebook, SMS... ara, però demà serà a través d'altres formes que ara no ens podem ni imaginar però hem d'estar a l'aguait per no quedar-nos endarrere.

La gent d'aquí a 100 anys sortirà a la muntanya, segurament, i els centres excursionistes continuaran donant resposta a les seves necessitats en la mesura que ens sapiguem adaptar als nous temps.

Joan Ramon Segura

Apunts i comunicacions

52 Pessebre a Muntanya: Roc del Migdia de la Vall dan (19/12/2010)

Som a les portes de l'hivern i, hem d'anar pensant en la 52a edició de la tradicional col·locació del Pessebre del CEL. Després de moltes discussions entre els organitzadors, hem volgut tornar als orígens i portar el pessebre al cim d'una muntanya, tot intentant aconseguir tothom i, per tant, fent-ho accessible d'una manera o una altra a la major part dels assistents. El lloc triat és el Roc del Migdia, a 1.153 m d'altitud, cim culminant de la curiosa serra de la Vall dan (Alt Urgell). (coord: Long. 1° 21' 49" Lat. 42° 06' 20"). El programa es regirà pel següent horari:

08:00: Sortida de Lleida

09:00: Trobada per esmorzar al Restaurant Can Valls, a la carretera C-14 km 124 (a 7 km de Ponts en direcció a Oliana, el mateix indret de l'any passat).

10:00: Sortida cap a la Vall dan, per seguir la pista de Serra Seca fins a l'aparcament.

11:00: Inici de la caminada.

12:30: Col·locació del Pessebre al cim del Roc del Migdia, amb àmplies vistes sobre el pantà de Rialb, i cantada de nades a càrrec de la coral polifònica del CEL.

13:00: Dinar de germanor.

Itinerari llarg:

Als afores d'Oliana prendrem la carretera que puja fins la Vall dan (el rètol, venint de Lleida, ha desaparegut). Poc abans del poble arrenca la pista de la Serra Seca. Després d'un parell de llaçades i alguna rampa formigonada s'arriba a la collada on hi ha un primer lloc d'aparcament; 400 m més enllà hi ha el segon aparcament, i inici de la caminada. Prenem el camí

que surt a l'esquerra, seguint les marques del GR s'arriba al Passiró (hi podríem pujar des de la Vall dan si no fos per les tanques que barren el pas); seguim pujant per senda fins la pista que ve de la collada del Sàlzer, la prenem cap a l'esquerra i guanyant alçària arribarem al collet on acaba el camí (atenció amb la canalla, som a freq de cingle!), cap a la dreta un senderó ens mena al cim.

- Recorregut: ~ 3 km
- Desnivell: ~ 325 metres.
- Temps aproximat: 1 hora 15 minuts

Alternatives:

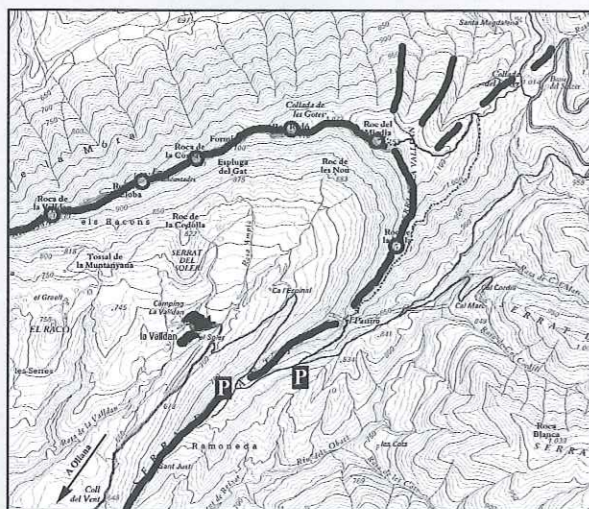
Qui vulgui començar a caminar des de la Vall dan: 2 km i 130 m de desnivell afegits.

Seguint la pista, prenent els trencalls cap a l'esquerra, s'arriba a un tram pavimentat i, després a un trencall senyalitzat (el Sàlzer) on es pot deixar el vehicle. Iniciant la caminada des d'ací s'arriba a la collada del Sàlzer, d'on surt un camí transitable amb vehicle TT, cap a l'esquerra (senyals de GR), on enllaça l'itinerari anterior.

- Recorregut: ~ 1,3 km
- Desnivell: ~ 150 metres.
- Temps aproximat: 25 minuts

Accés amb vehicle per la collada del Sàlzer només apte per a un nombre reduïdíssim de cotxes (dificultats d'aparcament), millor no accedir-hi si no és imprescindible.

Text i fotos: Josep Lluís Gàzquez

Apunts i comunicacions

El passat 8 d'octubre, en un acte celebrat a l'antiga Casa d'Exercicis de la Seu Vella de Lleida i presidit per Josep-Lluís Carod-Rovira, vicepresident del Govern de la Generalitat de Catalunya, Antònia Forrellad i Bracons, advocada i consòcia del nostre estimat CEL, va rebre el premi Agustí Juandó i Royo, atorgat per la Comissió de Llengua del Consell de l'Advocacia Catalana, per la seva defensa i ús normalitzat i de qualitat de la llengua catalana en el món del dret. També per la seva tasca de formadora en l'enguatge administratiu i jurídic i per la seva col·laboració amb el Col·legi d'Advocats de Lleida en la redacció de textos oficials i estatutaris.

És gran alegria la nostra en veure un premi tan ben donat i merescut a la persona que va ser correctora de la nostra revista en els primers anys de rotatge i sempre una bona assessora i consellera. Les nostres felicitacions més sinceres i estimades són per a ella.

Antònia Forrellad amb el seu guardó, a tocar del monument commemoratiu de Pompeu Fabra a la Seu Vella.

TROBADA DE CUIDADORS/ES DE SENDERS A LLEIDA

El propassat 23 d'octubre va tenir lloc la Trobada de cuidadors/es de Senders organitzada per la nostra entitat. L'objectiu era coordinar les tasques de manteniment dels senders de Catalunya. La FEEC ha tret una regulació nova que afecta la feixuga tasca dels cuidadors/es de senders. Sense la seva col·laboració altruista seria impossible mantenir una xarxa tan àmplia de senders encara que es constata que no sempre estan en un bon estat de conservació. Potser caldrà ser més exigents.

Al matí vam realitzar la caminada d'Aspa fins al pont d'Alfés, seguint el riu Set. Ens van aplegar uns cinquanta excursionistes entre cuidadors i companys/es del Centre. Ens va sorprendre la bellesa del recorregut ja que passa per un senderó molt engrescador que permet conèixer belles raconades de les nostres contrades, amb cabanes de volta i la Peixera d'Alfés bastida amb grans carreus de pedra. És una excursió d'una hora i mitja, aïllats de sorolls i asfalt. I ben propera a casa nostra.

Vam fer un dinar de germanor al Xop de Grenyana. La tarda la vam dedicar a fer diferents tallers de treball per millorar la nostra actuació i aprofundir un xic en la nova normativa. Actualment són cuidadors/es de senders del Centre: Pep Godoy, Antonio Cots, Antonio Trilla, Juanita Llop, Josep Sierra, Maribel Tortosa, Paulino Grau, Joan Ramon Segura i Lluís Taberner que fou escollit com a representant dels cuidadors/es a l'òrgan consultiu dins de l'organigrama del comitè de senders de la FEEC. El responsable de senders de la nostra vegueria és en Jordi Climent.

Com a Centre som responsables dels trams:

GR1 des del Congost de Mont-rebei fins a la passarel·la de Rúbies (en la cruïlla de la carretera C-12 amb la C-13). Per entendre-ho millor de la Noguera Ribagorçana a la Noguera Pallaresa. GR3 de la ciutat de Lleida fins al pont d'Alfés sobre el riu Set. Es tramitarà el tram del GR1 variant 4 des de Cellers a Hostal Roig.

Si us apassiona el món dels senders no dubteu a entrar a formar part del nostre grup. Properament pensem fer una trobada de cuidadors i similars de la nostra vegueria.

Joan Ramon Segura

Si encara no has rebut el butlletí setmanal amb les informacions setmanals i actualitzades del Centre segurament és perquè no ens has fet arribar el teu correu.

Apunts i comunicacions

Per una qüestió d'espai, posem només la relació dels tres primers classificats en les categories d'home/dona

Transmontsec 2010

17-Oct-10		C.Exc.Lleida		Càmping de la Vall d'Àger			
Itin A = Montsec d'Ares i Montsec Rúbies		110 km + 3600 m Desnivell		Itin B = Montsec d'Ares			
Dors	Nom	Cognoms	Localitat	Club	Itinerari	Emprat	Observ.
101	Josep	Luz Canes	Tremp		Llarg	6:25	No Control Morò
112	David	Gensana Farré	Pont de Suert		Llarg	6:30	
139	Emilio	Font Santmiquel	Cervera		Llarg	7:02	
138	Elisabeth	Socias Garriga	Lleida	C.Exc.Lleida	Llarg	10:21	1a Noia
199	Patricia	Prat Gimenez	Sant Quirze del Vallès		Mig	5:28	2a Noia
195	Elena	Manuel Cairol	Tremp	U.C.Tremp	Mig	6:12	3a Noia

A l'Àngels i el Ferran Marxa de Regularitat del CEL Novembre, 2010

Les persones que estem dins del món de l'excursionisme tenim assumida una trista realitat: la pèrdua d'amics i amigues a la muntanya, situació aquesta que ens provoca moltes preguntes sense resposta. Sí que ens queda el record, les vivències, els moments compartits al cim d'una muntanya, en una cursa, en un refugi, expedicions, viatges, trobades. Però quan es tracta d'una malaltia ens provoca una mena de ràbia continguda tot i que aquesta és bàsicament la situació a la qual estem abocats gairebé el cent per cent dels mortals.

Aquest passat estiu, ha estat un d'aquells que voldríem esborrar. No fa gaire, en aquestes mateixes pàgines, dèiem el nostre darrer adéu a l'amic Charles. Al cap de pocs dies dos companys del grup Serralada de Mollerussa, el Ferran primer i l'Àngels després, seguïen aquest mateix camí.

No he pogut evitar aquests dies de tardor tenir un record especial per ells dos. Participants any rere any en la marxa de regularitat del CEL, una de les activitats clàssiques de la nostra entitat en la qual es donen cita companys i companyes de diferents indrets de Catalunya. Podria parlar de moments compartits amb tots dos en les reunions de vegueria a les quals assistien plegats i on aprofitàvem per parlar de moltes coses, amb l'entusiasme que els caracteritzava. A ells, en bona part, els agraeixo haver aconseguit personalment una de les fites més importants com a excursio-

Foto: Grup Excursionista Serralada

nista: el cim del Kilimanjaro. Els ànims i l'entusiasme que posaven quan ens parlaven de la seva experiència m'animà a dir que sí quan vaig tenir l'ocasió.

Acabo aquest escrit justament hores abans d'enfilar el camí del Montsec on tornarem a participar en una nova Marxa de Regularitat. Un record per vosaltres, Àngels i Ferran i al mateix temps per totes aquelles persones que al llarg de molts anys hi han participat i pels motius esmentats ja no poden estar entre nosaltres.

En nom del Centre Excursionista i de l'equip organitzador de la Marxa de Regularitat de les Terres de Lleida, voldria encoratjar els amics i amigues de l'Àngels i el Ferran del Grup Excursionista Serralada de Mollerussa a continuar gaudint de la muntanya amb el mateix esperit de sempre.

Mercè Ciutat (equip *Aresta*)

Itinerari Excursionista núm. 106: La serra de Marboleny i la zona volcànica d'Olot

MARBOLENYA, coneguda també per *serra del Corb*, és la prolongació occidental de la de Finestres. El seu espadat vessant nord és cobert de densa arbreda (principalment faig) mentre que al vessant sud, més exposat a la influència mediterrània, abunda l'alzinar. Malgrat la seva modesta altitud (no arriba als 1.000 m) gaudeix d'unes panoràmiques espectaculars. Anys enrere, anarhi des de Lleida era un viatge llarg i incòmode, però avui dia, amb l'eix transversal i el túnel de Bracons, és un desplaçament de poc més de dues hores.

Un cop a Olot, seguirem la carretera de Santa Pau fins a can Xel, petit complex turístic. Aquí prendrem un trencall que, en cosa d'un quilòmetre, ens deixa a Sant Miquel (640 m), església del petit veïnat de Sacot, al peu del Puig de la Costa, que és un con volcànic desdibuixat. A migjorn s'alça la serra de Marboleny, de flancs coberts per densa boscúria. El recorregut a peu comença immediatament després de l'església, per un bon camí en direcció a llevant, el qual deixem al cap de pocs minuts per seguir un sender més estret que baixa a mà dreta. Fem cap a una pista asfaltada que revolta el flanc sud del volcà de Santa Margarida. Queda a mà dreta el puig del Torrent, un altre con volcànic cobert de bosc atapeït.

0,20 h. Coll de Bassols (660 m) que rep el nom del mas de can Bassols, proper i a la dreta. Bifurcació. Seguim cap a migjorn el camí de la Font Pobra, ara convertit en pista. Pujada no gaire costeruda, vers la part superior de la muntanya, enmig d'ubèrrima vegetació.

0,50 h. Font Pobra (820 m) en un planell a mà esquerra, únic aflorament d'aigua en tot el recorregut. I és que, malgrat l'alta pluviometria de la zona (més de 1.000 mm) les fonts no hi abunden a causa de la permeabilitat del terreny volcànic. Un corriol s'enfila a mà dreta cap al proper coll i la carena, però no el prendrem, sinó que seguirem la pista, que puja de flanc per sota del talús format de greda, terreny volcànic granulós i ennegrit (tècnicament: lapil·li). S'arriba al coll d'Aiats, on la pista es bifurca. Prendrem el trencall de la dreta (rètol a Sant Iscle de Colltort) que baixa i revolta. Al cap de poc, s'arriba a can

Tià, un gran mas deshabitat. Cal seguir encara la pista fins que l'espessorall deixa veure a mà dreta una àmplia cubeta herbosa, cap a la qual baixarem.

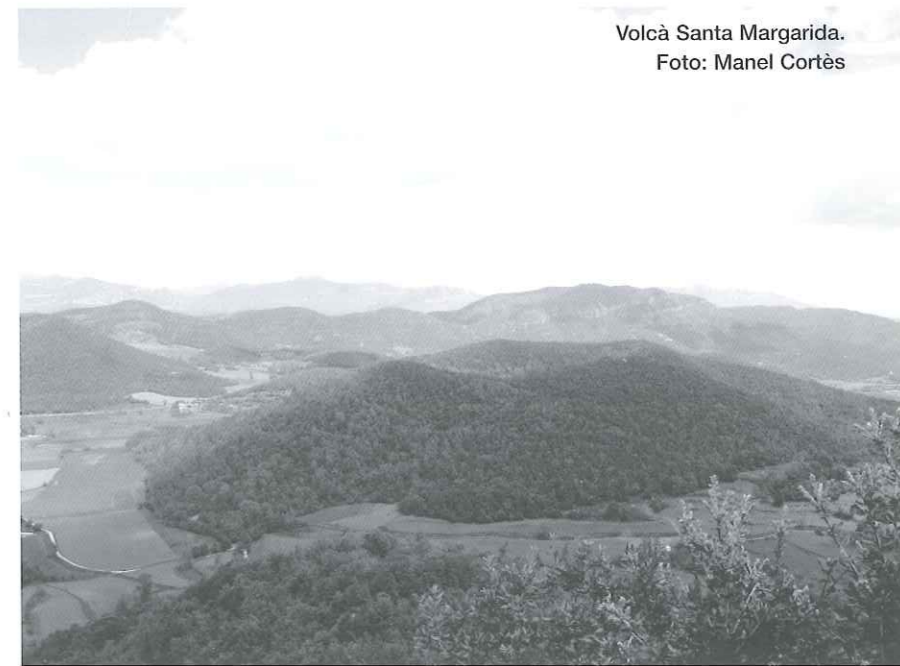
1,10 h. Volcà de Can Tià (870 m), de cràter circular i ben format, que la densa arbreda mig dissimula. Retrocedirem per la pista de vinguda fins al coll d'Aiats, on neix a mà esquerra un corriol que mena al coll damunt de la Font Pobra. Tanmateix, aquest corriol és molt perdut, de manera que es recomana baixar altre cop fins a la font Pobra, i prendre el bon viarany que hem vist abans, el qual puja en fort pendent.

1,40 h. Collet de Font Pobra (862 m), a la carena de la serra. El corriol s'enfila per aquesta, amb tendència a passar pel costat solell, ja que al vessant obac hi ha estimbals, poc visibles per la densa vegetació. S'assoleix la màxima cota d'aquest sector (899 m) i es baixa després suaument. Es passa a frec del Faig Rodó, arbre singular. És notable el contrast entre la vegetació dels dos vessants: fageda exuberant al nord, i al sud, més assolellat, un típic alzinar muntanyenc.

2,10 h. Coll Tort (802 m) on neix a mà dreta un bon sender que baixa. No el prendrem, sinó que seguirem per la carena, que s'enfila lleugerament.

2,17 h. Castell de Colltort (838 m) documentat des de principis del segle XI, i avui dia en total ruïna. S'hi accedeix amb una curta grimpada. Excel·lent mirador local i sobre les muntanyes més llunyanes, des del Canigó i el Puigmal al Taga, serres Cavallera i de Milany, Puigsacalm i els cingles d'Aiats i Cabrera. Als peus, el gran cràter de Santa Margarida, el veïnat

Volcà Santa Margarida.
Foto: Manel Cortès

de Sacot i, més lluny, la ufana Fageda d'en Jordà. Seguirem el corriol carener en baixada cap a ponent, desgrimpant uns metres.

2,25 h. Collada Petita (805 m), on neix a mà dreta un corriol que es llença avall, cap al dret vessant poblat d'esponerosa fageda. Tampoc el prendrem, sinó que seguirem cap a ponent, sense allunyar-nos gaire de la carena. Cal parar atenció a les fites, ja que el camí no és gaire evident en aquest terreny cobert de fullaraca. Es revolta per migjorn el turó de la Rovira fins al coll Tirador (o Triador, com en diuen a Olot) per seguir encara flanquejant per davall de la carena, però sense allunyar-nos-en gaire. Passem per sota del Puig de Sant Joan.

3,00 h. Coll de les Llaceres o de les Lleixeres (808 m) on cal abandonar la carena per baixar cara al nord per l'obac de la muntanya, seguint un poc visible corriol en molt fort pendent. És el camí de les Llaceres, dit així per les moltes i petites llaçades que descriu per perdre altitud. La fageda que travessem és realment esplendorosa. Cal parar atenció a les esparses fites.

3,25 h. Can Talaia (ruïnes) en un petit replà (680 m). Aquí es troba un camí planer, més ample i fressat, que cal seguir cap a llevant. Poc després se n'ajunta un altre per davall. Al cap d'una estona se'ns ajunta per la dreta el corriol que baixa del Coll Tort, dalt de la carena, i que abans no hem pres. S'arriba a cal Noïc i cal Batlle, els masos més elevats del veïnat de Sacot.

4,00 h. Sant Miquel de Sacot, on ha començat el recorregut.

El Volcà de Santa Margarida

És el més gran de la Península Ibèrica, però no el més alt, honor que correspon, per pocs metres, al veí volcà Croscat. Per anar-hi, retrocedirem amb el cotxe fins a can Xel, per seguir la carretera cosa d'un quilòmetre en direcció a Santa Pau, fins a l'aparcament de can Caselles (620 m). Des d'aquí, i a peu, seguirem l'ample camí senyalitzat (turístic) que puja al volcà. Es passa a frec d'un monumental castanyer bifurcat. Acaba la pujada al caire mateix del cràter, i seguint endavant arribarem a **Can Santa** (740 m), bonic edifici convertit en casa rural. L'esmentat cràter, lleugerament el·líptic, té la forma i dimensions d'un gran estadi de futbol. Mesura 300 x 370 m, i 72 de fondària. El fons és ampli i pla, però actualment no es veu bé des de can Santa, ja que la tanca de bardissa que envolta el mas amaga la

visió. Anys enrere, en canvi, era el millor lloc per veure'l sencer. És un volcà del tipus *freatomagmàtic*, d'explosió, en la gènesi del qual les aigües infiltrades van tenir un paper molt important. S'estima que la seva gènesi tingué lloc durant l'epipaleolític. Per un evident camí poc més enllà de can Santa, es baixa al **Fons del cràter**. Al bell mig hi ha l'ermita de Santa Margarida, que li dona nom. D'origen romànic, guarda ben poca cosa de la primitiva edificació, refeta totalment després de ser enrunada pel gran terratrèmol del mes de febrer de 1428, que també enderrocà els pobles de la rodalia, la ciutat d'Olot inclosa. S'estima que aquest violent terratrèmol assolí el grau X de l'escala de Mercalli, equivalent a 7,3 de l'escala de Richter. El fons del cràter, d'unes 4 ha d'extensió, era antany conreat per l'ermità. Retornarem pel camí de vinguda. Entre anar i tornar, haurem esmerçat uns 40 minuts.

El Volcà Croscat

S'hi accedeix fàcilment a peu des del mateix aparcament, per un ample i planer camí ben indicat, que passa pel Pla de les Forques i després revolta a l'esquerra. El recorregut es pot fer en menys d'una hora, anada i tornada. El Croscat s'alça al N del Santa Margarida, i té el cràter esvorellat de dalt a baix i no és tan estètic com aquell. Tanmateix, per haver servit fins fa trenta anys com a pedrera per extreure'n la greda, està excavat de dalt a baix, presentant un tall de més de 100 m d'alçària, on es pot apreciar amb tot detall la seva estructura. És un volcà de tipus estrombolià, el més complex de la zona, amb diversos cons adventicis, i va tenir diverses fases eruptives espaiades en uns milers d'anys, la darrera de les quals fa uns 11.500 anys, en ple neolític. Seguint els entesos, aquests volcans s'han de considerar inactius, però no extingits totalment.

Cartografia:

Garrotxa - Zona Volcànica. Escala 1/25.000. Ed. Alpina/Geo Estel. 2007.

Bibliografia:

Els volcans olotins i el seu paisatge. J. M. Mallarach i Miquel Riera. Ed. Serpa, 1981.

Manel Cortès

LLIBRERIA TURÍSTICA

- REVISTES DE VIATGES · LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES
- GUIES D'ALLOTJAMENTS I D'OCI · MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA
- CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU · RUTES SENDERISME
- RUTES EN BTT · RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 · RUTES D'HIVERN I D'ESCALADA
- VÍDEOS I DVD · AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos · 25008 · Lleida · Tel.: 973 241 267 · Fax: 973 241 267

Rambla Ferran, 10 1-7 - 25007 LLEIDA

Tel.: 973 23 62 07

info@pardogestio.com

V I D A D E L C E N T R E

Més apunts i comunicacions

El primer cap de setmana de novembre, víctima d'un accident de trànsit, va morir en FRANCESC BEATO I VICENS, de viatge a la inauguració de les reformes al refugi de Siurana. Amb ell va morir també el seu fill Oriol i una neboda. En Francesc Beato era un puntal del CEC, però també un referent de tot l'excursionisme català. Havia estat força vinculat a les terres lleidatanes, potser pel seu origen urgellenc, i havia organitzat diversos cicles d'excursions per les nostres muntanyes, en col·laboració amb les entitats de ponent. Com a delegat del CEC assistí a l'acte inicial del Centenari del nostre Centre. Vingué a Lleida la darrera vegada, per presentar l'exposició sobre el Centenari de l'Esquí a Catalunya. Reposi en pau.

Manel Cortès

Donacions a la biblioteca del CEL:

- 150 anys del tren a Lleida* - Feliu Izard
- Neu i allaus* - Lluïsa Huguet
- The pocket guide 2010* - Manel Domingo
- Guia d'escalades del Solsonès* - Joan Ramon Segura

Llibres nous:

- Pyrenees rock*
- Collegats*

AIRBES'TA

LA REVISTA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA - IV ÈPOCA - NOVEMBRE-DESEMBRE 2010 - Núm. 108
Subscripció anual: 20 € / Preu exemplar: 4 €